

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Compendium Sacrorvm Ritvvm Et Caeremoniarvm

Vinitor, Gerlacus

Coloniae Agrippinae, 1656

VIII. De Feria quinta in Caena Domini.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9459

13. Repetita antiphona Cantici, omnes genu-
 flectunt, ac simul omnes incipiunt ac cantat
 versum *Christus factus est, &c.* Quo finito dici-
 tur *Pater noster* à Choro sub silentio, eo que abso-
 luto superior absolute incipit Psalmum *Misereri*
mei Deus quem Chorus prosequitur in directum
 vel modulata, sed flebili voce & demissiori quam
 reliquum officium iuxta locorum consuetu-
 dinem.

Carem. Epis.
lib. 2. c. 22.

14. Finito Psalmo prædicto, Cebrans adhuc
 genuflexus, & alij omnes cum eo, capite inclina-
 to, dicit clara voce, & deuota Orationem *Respi-
 ce quasumus* & in fine vocem aliquantulum de-
 flectit dicens *Qui uiuis* quod secreto complet: &
 omnes sub silentio exeunt, ut in Breuiario.

15. Oratione completa, fit fragor & strepitus
 per breue spatium, manu vel alio instrumento,
 donec Minister prædictum cereum accensum,
 qui fuerat absconditus, populo ostendat & tunc
 eo in summitate candelabri, ut prius, reposito
 omnes cessare debent à strepitu.

16. Prædicta omnia respectiue obseruauerit
 etiam duobus sequentibus diebus, cum aliqua
 tamen differentia, nam altare his diebus sequen-
 tibus, parimentum, & alia similia prorsus denu-
 dantur, & aduertatur, ut Matutinæ hora tarda,
 hoc est sole occidente completæ sint.

TITVLVS VIII.

De Feria 5. in Cena Domini.

1. *Violaceo* **H**Ac die sollemnissima, Crux altaris, dum
 dicitur hora Nona, tegitur velo albo, ut
 supra, & Crux Processionalis eodem colore. Al-
 tare maius paratur pretiosioribus ornamenti-
 bus albis.

albis, ita tamen vt ad denudationem altarium facile remoueri possint. Alia tamen altaria remanent parata suis ornamentis violaceis, cum Crucibus rectis eiusdem coloris: at aciculae aut spirulae remoueantur de robaleis praedictorum altarium, vt facilius denudari possint post vesperas.

2. Item paratur aliqua Capella seu locus honestissimus omnino ab Altari ad quod mane celebratur, distinctus, decenterque, quoad fieri potest, ornatus velis pretiosis, nequaquam nigris, luminibus, floribus alijsque ornamentis, ita vt id quod ibi appareret, solennitatem & splendorem demonstraret, nec villo modo luctum & tristitiam.

3. Praeparandus super Credentiam Calix amplius & pretiosus, cum palla & patena & velo albo ex pulchrioribus pro imponendo SS. Sacramento & conseruando in sequentem diem. Item velum album oblongum pro humeris Celebrantis in processione; sufficientes hostiae paruae pro communiione Clericorum & aliorum. Duo thuribula, Paramenta alba pro Celebrante & ministris. Baldachinum album in processione adhibendum, Cruz processionalis, stolae sufficientes pro sacerdotibus communicaturis, Candelae vel facies pro Clericis iuxta numerum eorum in processione deferendae. Instrumentum ligneum locotintinabuli vsurpandum.

4. Missa privatae hac die non debent dici ordinariè, in aliqua autem necessitate aut causa sufficienti dicantur in loco secreto & sine scandalo.

5. Missa cantatur solennissimè, in qua non dicitur *Iudica me Deus*, neque versus *Gloria Patri*.

6. Cum Celebrans dicit *Gloria in excelsis*, pulsantur Campanae, & deinceps silent vsque ad *Sabbatum Sanctum*, dum idem *Gloria in excelsis* in choro

choabitur, & eorum loco habetur instrumentum ligneum, seu tabula lignea pro horis canonicis non pullatur igitur ad elevationem SS. Sacramenti, neque ad Processionem. Graduale lentissime à Choro cantari debet, vs. Celebrans commodè suum Euangelium legere, incensum, & Diaconum benedicere possit. Dicitur *ter Agnus Dei* de more & in fine vltimi etiam *domanobis pacem*. Pax non datur, licet dicantur tres sequentes orationes solitæ.

7. Hodie Celebrans consecrat duas magnas Hostias, quarum vnã sumit de more cum toto sanguine, & alteram reseruat pro die sequenti, in quo non dicitur Missa. Itaque ad oblationem duarum magnarum Hostiarum super patenam positarum offeruntur. Hostia magna reseruanda pro die sequenti ponitur in parte dextra Corporalis, id est, à sinistra Celebrantis, è regione alterius Hostiæ magnæ, nec ostenditur, nec eleuatur, sed semper relinquitur in loco suo.

8. Paulò ante consecrationem Hostiarum, aliqui Acolythes, afferunt funalia accensa, ibique remanent: donec fiat Processio, & sic se locant vt non sint alijs dum fit Communio impedimento, & si sint accepturi Communionem substituunt sibi alios, qui ea sustineant, atque post Communionem eadem recipiunt.

9. Dicto *Agnus Dei*, Ministri statim mutant loca, Diacono accedente ad librum, & Subdiacono ad dextram Celebrantis. Sumpto precioso sanguine à Celebrate diligentius, statim Subdiaconus tegit palla Calicem, eumque collocat super Corporale versus cornu Euangelij.

10. Tum facta genuflexione vadit ad Credentiam, & inde Calicem vacuum pulchriorem cum palla, patena & velo sine purificatione affert ad Altare quem tradit Diacono
stanti.

stanti dextræ Celebrantis, eumque discooperit & tenet ante Celebrantem apertum, qui facta genuflexione, in eo reuerenter ponit supradictam Hostiam dextra, tum iterum genuflectit & Diaconus prædictum Calicem collocat in medio Corporalis, illumque palla, patena & paruo velo cooperit, interea à Choro *Commissio* cantatur.

11. Cum Sacerdotes omnes, siue dignitates, siue Canonici non debeant celebrare, sed Communionem accipere de manu Celebrantis, iuxta morem vniuersalis Ecclesiæ in memoriam quod Christus Dominus hac die manu propria Apostolos communicauit. Idem cantato *Agnus Dei* accedunt ad Altare & alij de Choro incipiendo à dignioribus, ibique manent expectantes Communionem & Stolas capiunt Sacerdotes. Interim Diaconus descendit in planum Epistolæ, facta prius genuflexione, ibique profunde inclinatus dicit Confessionem clara, & alta voce in cantu *Tu ipse Celebrans* dat absolutionem de more, & genuflectens accipit Pyxidem & versus ad Communicandos dicit *Ecco Agnus Dei* & alia.

12. Tum communicat primò Diaconum & Subdiaconum paratos; deinde Sacerdotes cum Stolis & alios secundum ordinem suum.

13. Finita Communionem, Celebrans, infuso tunc vino in suo Calice, sumit purificationem, & abluitionem non extra gradus altaris sed in loco solito, factis tamen debitis genuflexionibus, atque more solito absoluit Missam.

14. Finita Missa, Celebrans cum ministris accedit ad medium altaris, factaque ibidem reuerentia accedit ad cornu Epistolæ, ubi

instrumentum
oris canonicis,
nem SS. Sacra-
graduale lentis-
Celebrans com-
incensum, &
citur ter *Agnus*
domanobu pa-
tres sequentes

duas magnas
more cum toto
ie sequenti, in
lationem duz
ex offeruntur.
quenti ponit
est, à sinistra
ostie magnæ,
per relinqui-

ostie, aliqui
bique rema-
ocant vt non
imento, & si
stituunt sibi
Communio-

atim murano
& Subdiacono
oto pretioso
atim Subdia-
collocat su-
lij.

die ad Cre-
o pulchrio-
e purifica-
& Diacono
stantia

adiutus à miniſtris, deponit Planetam & Manipulum, qui etiam ſuos deponunt, & ipſe induitur pluuiali ſuo.

15. Poſtea per planum incedēs manibus iunctis, & nudo capite, medius inter Miniſtros ſacros eleuantes hinc inde more ſuo, anteriores ſimbrias Pluuialis, accedit ad medium, vbi genuſcctit in plano vtroque genu, & inclinans ſe etiam profundè, tum erectus aſcendit cum illis ad ſecundum gradum vbi genuſcctunt iterum ſuper ſuppedaneum, & parumper orant.

16. Interim, vel citius, prout opus eſt, accenduntur cerei ad locum vbi deferri debet Sſ. Sacramentum, distribuuntur Clero cerei qui & accenduntur. Subdiaconus etiam parat ſe in Sactiſtia habitu Subdiaconali ad Crucem proceſſionalem deferendam. Interim etiam deferretur Baldachinum ante altare extra cancellos.

17. Deinde duo Thuriferarij cum ſuis thuribulis igne inſtructis accedunt ad Altare, ſtatimque Celebrans ſurgens imponit incenſum miniſtrante Diacono nauiculam in Thuribulo primi Thuriferarij ſine vlla benedictione & abſque oſculis ob præſentiam Sſ. Sacramenti, tum ipſe Thuriferarius paululū recedit dans locū ſecundo Thuriferario, in cuius Thuribulo etiam Celebrans imponit thus ex priori nauicula, quam indeo retinuerat apud ſe Diaconus.

18. Poſito incenſo in duobus Thuribulis, Celebrans genuſcctit vt prius, deinde Diaconus tradit Thuribulum vnum ſine oſculis Celebranti genuſcctero, qui facta inclinatione, ſer incenſat Sſ. Sacramentum, Miniſtris eleuantibus partes anteriores Pluuialis, & ſe inclinantibus cum Celebrante antè & poſt.

19. Deinde Celebrans reddit Thuribulum Diacono à dextris genuſcctero, & hic Thurifera-

rio, Tum Diaconus & Subdiaconus extendunt velum oblongum super humeros Celebrantis, ita ut aequaliter fluat super brachia & manus eius.

20. Postea surgit Diaconus, ascendit ad Altare genuflectit & surgens reuoluit anteriorem partem veli super Calicem & postea partem posteriorem eodem modo, atque ambabus manibus dictum Calicem reuerenter accipit, dextra nodum tenens, sinistra pedem, & conuersus stans ipsum calicem porrigit Celebranti genuflexo, qui illum capit sinistram per nodum velo paruo circumdatum, & dexteram super velum paruum ponit, cuius partem posteriorem ipse Diaconus prius explicuit, ita ut Calix sit vadique coopertus velo paruo, excepta parte anteriori, quae est ante Celebrantem.

21. Celebrans accepto Calice surgit, & ad planum supremi gradus ascendit, ibique ad populum se conuertit, & tunc Cantores adhuc genuflexi deuote intonant Hymnum *Pange lingua*, & mox surgunt omnes, & Chorus Hymnum prosequitur grauitate & deuote pausando aliquantulum ad singulos versus, si locus paratus multum distet, & Processio sit longior, quae tamen hac die & sequenti nequaquam exire debet Ecclesiam ex Decreto Sacrae Rit. Cong.

22. Inchoato Hymno procedit Processio hoc modo. Praecedit Subdiaconus cum Cruce medijs inter duos Ceroferarios, tum Clerici bini portantes candelas accensas dextera vel sinistra respectiue, tum aliqui Acolythi cum facibus ardentibus, deinde duo Thuriferarij cum suis thuribulis. Denique Celebrans medius inter Diaconum & Subdiaconum sub Baldachino procedit tenens eleuatam calicem fere ob oculos, quos defixos deuote semper habet in eum, submissa voce cum Ministris recitans deuote Hymnum
pradi-

prædictum *Pange lingua*, & alios ac etiam *Psalmos*, si opus sit, non enim decet ut cantes cum Clero.

23. Cum pervenerint ad Sacellum aut locum designatum, Subdiaconus & Ceroferarij sistunt se in loco congruo, unde nullum impedimentum afferant Celebranti, & alijs. Tum Clerus dividitur in duas partes hinc inde, ut Thuriferarij, Ministri sacri, & Celebrans sub Baldachino transire possint per medium illorum. Juniores remaneant prope Crucem; seniores vero ex ordine proximiores sint Sacramento, qui omnes ante illud genuflectunt, & sic manent genuflexi donec inde recedant. Baldachinum relinquitur ab ijs qui illud gestabant ad portam Capellæ.

24. Postquam ingressi fuerint Capellam Celebrans & ministri ascendunt ad secundum gradum Altaris, & Diaconus ascendit super suppedaneum, ubi genuflectit & Celebrans stans porrigit illi Calicem, quem reuerenter accipit, & conuersus ad Celebrantem paululum expectat donec Celebrans adorauerit *SS. Sacramentum*, deinde ponit deuotè Calicem super Corporale in medio Altaris explicatum quem vndique cooperit, atque facta genuflectione, descendit ad Celebrantem adhuc genuflexum, & cum Subdiacono remouet velum oblongum ab humeris ipsius Celebrantis.

*Carem Epif
lib. 2. c. 230.*

25. Postea surgit Celebrans & imponit incensum vni thuribulo ministerio Diaconi sine osculis, tum idem genuflexus, sumpto thuribulo recensens *SS. Sacramentum* incensat cum inclinationibus solitis ante & post, interim Chorus cantat *Osanna Hostias*, vel *Tantum ergo Sacramentum* in cantu pio & deuoto.

26. Facta incensatione, & reddito thuribulo Diacono ipse Diaconus ascendit ad Altare, genu-

fectus.

Actit imponit Calicem capsulae super corporale
 in ea prius explicatum, & eum tegit unde quaque.
 iterum genuflectit, capsulam claudit & obserat
 clavi, quam dat Sacristae: non enim videndus est
 Calix a populo, & multo minus Hostia patere
 debet populo. Neque dari debet clavis laico
 quantumvis nobili ex Decreto Sacrae Rituum
 Congregationis 30. Ian. 1610, sed in defectu Sa-
 cristae ei qui sequenti die officium est facturus.

*Garantio
 comment. 135
 R. by Miss.
 part. 4. tit. 26.
 n. 2. l. 11. c.*

27. Interim Celebrans & omnes alij genu-
 flexi orant, atque facta oratione surgunt omnes,
 factaque reuerentiâ SS. Sacramento extinguunt
 suos cereos, atque in Choro dicunt Vesperas sine
 cantu, Celebrans verò in Sacristia deponit Plu-
 riale & Stolam albam. Interim in Choro dicun-
 tur Vesperae sine cantu.

TITVLVS IX.

De denudatione Altarium.

1. Post Vesperas Celebrans cum alba statim
 parat se in Sacristia stola tantum violacea
 in modum Crucis ante pectus, Diaconus etiam
 alba stola violacea Diaconali super sinistrum hu-
 merum, & Subdiaconus sola Alba sine manipu-
 lis. Sic autem parati procedunt ad denudationem
 altarium, Thuriferario, sine thuribulo & Cerofo-
 tarijs sine candelabris, & Ceremoniario præce-
 dentibus, omnes manibus iunctis, ita vt Cele-
 brans sit in medio Diaconi à dextris, & Subdia-
 cono à sinistris.

2. Incipiunt à maiori Altari, ante quod omnes
 genuflectunt propter Crucem ibidem positam,
 excepto solo Celebrante, qui tantum se profun-
 de inclinat, cum ab eo remouentur mappulae

cu

*Tit. VIII.
 ac etiam Piall
 vt canter cum
 lum aut locum
 oferarij sicut
 impedimentum
 Clerus diuidi-
 uriferarij, Mi-
 chino transire
 res remaneant
 ordne proxi-
 nes ante illud
 exi donec inde
 ab ijs qui il-
 Capellam Ce-
 cundum gra-
 super suppe-
 as stans por-
 accipit, &
 am expectat
 cramentum,
 Corporale in
 adique coo-
 descendit ad
 & cum Sub-
 ab humeris
 poit incen-
 ni sine oscu-
 thuribulo ter-
 inationibus
 antat OSalm-
 in can-
 thuribulo
 tare, genu-
 flectit*